

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dîtîqa (nouum) ḥadāta (testamentum)

Parisiis, 1584

Epistola Pavli Apostoli ad Galatas

urn:nbn:de:hbz:466:1-39367

2 Et qui mecum sunt omnes fratres, Ecclesiis Galatiz,
 3 Gratia vobis & pax a Deo Patre & Domino nostro Iesu Christo,
 4 Qui dedit semetipsum pro peccatis nostris, ut eriperet nos de presenti seculo nequam secundum voluntatem Dei & Patris nostri:
 5 Cui est gloria in secula seculorum: Amen.
 6 Miror quod sic tam cito transferimini ab eo qui vos vocavit in gratiam Christi, in aliud Evangelium:
 7 Quod non est aliud, nisi sunt aliqui qui vos conturbant, & volunt convertere Evangelium Christi.

8 Sed licet nos, aut Angelus de celo evangelizet vobis preterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit.
 9 Sicut prediximus, & nunc iterum dico, si quis vobis evangelizaverit, preter id quod accepistis, anathema sit.
 10 Modò enim hominibus suadeo, an Deo? An quzro hominibus placere? Si adhuc hominibus placere, Christi servus non essem.

11 Notum enim vobis facio, fratres, Evangelium quod evangelizatum est à me, quia non est secundum hominem.

12 Neque enim ego ab homine accepi illud, neque didici, sed per revelationem Iesu Christi.

gratia in Galatia quæ sunt Ecclesijs qui mecum Fratres & omnes
 טיבותא : אהא דעמי דעהא דאית בנלטיא :
 Christo Iesu Dño nrõ & d. Patre Deo & per
 ושלמא מן אלהא אבנא ומן מרן ישוע משיחא
 isto mundo à vt eriperet nos peccatis nrõs pro alicũ fãt qui dicit
 in seculum gloria cui Patris nostri Dei voluntatem fecit
 conversi in celeritate quomodo ego miror
 ad Euangelium per gratiam suam qui vocavit vos illo Christo
 est illud homines secundum sed est non quod
 אהא דלא איתיה אלא אוק אנשא הוואת
 Christi euangelium vt inuertant & volent vos
 prater annuntiauerit vobis celis de Angelus aut verbõ nos
 principio à sicut anathema sit quod accepistis id
 ונמנמן נהווא חרם : איכנא דמן לוקדם
 vobis annuntiauerit homo vt si ego dico rursum & non
 מן ודנא תוב אכר אנא דאן אנש מסבר לכון
 filijs enim nunc anathema sit quod accepistis id
 השא ניר לבני
 ego quæro hominis filijs aut Deo an sum suadens ipse
 מן ודנא אנא או לאלהא או לבני נשא בעא אנא
 fuisset placens hominis filijs ad nunc vique enim si
 ודנא אלו ניר ערמא להשא לבני נשא שפר הוית
 Stephani fuisset non Christi
 דאסטפאנוס
 à me quod annuntiatũ est qd Euangelii Fratres mei autem vobis ego annuntia
 מן ודנא לכון דין אחי דסברתה דאסתררת מני
 hominis filio à enim ego non etiam hominis filio à
 אף לא אנא ניר מן בר נשא
 Christi Iesu per revelationem sed & illud didici
 דעהא דהפתרה אלא בנלטיא דישוע משיחא :

NOVUM
 TESTAM
 TUM
 A
 IV.

2 καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ πάντες ἀδελφοί, ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας. 3 χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ τοῦ πατρὸς καὶ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
 4 τὸ δόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἵνα ἡμᾶς ἑαυτοῦ ἀπολύσῃ ἀπὸ παντὸς τοῦ κακοῦ τοῦ ἐν τῷ αἰῶνι, ὅπως ἡμᾶς ἑαυτοῦ ἑαυτοῦ ἀπολύσῃ ἀπὸ παντὸς τοῦ κακοῦ τοῦ ἐν τῷ αἰῶνι,
 5 ὅπως ἡμᾶς ἑαυτοῦ ἀπολύσῃ ἀπὸ παντὸς τοῦ κακοῦ τοῦ ἐν τῷ αἰῶνι, ὅπως ἡμᾶς ἑαυτοῦ ἀπολύσῃ ἀπὸ παντὸς τοῦ κακοῦ τοῦ ἐν τῷ αἰῶνι,
 6 ὅπως ἡμᾶς ἑαυτοῦ ἀπολύσῃ ἀπὸ παντὸς τοῦ κακοῦ τοῦ ἐν τῷ αἰῶνι, ὅπως ἡμᾶς ἑαυτοῦ ἀπολύσῃ ἀπὸ παντὸς τοῦ κακοῦ τοῦ ἐν τῷ αἰῶνι,
 7 ὅπως ἡμᾶς ἑαυτοῦ ἀπολύσῃ ἀπὸ παντὸς τοῦ κακοῦ τοῦ ἐν τῷ αἰῶνι, ὅπως ἡμᾶς ἑαυτοῦ ἀπολύσῃ ἀπὸ παντὸς τοῦ κακοῦ τοῦ ἐν τῷ αἰῶνι,
 8 ὅπως ἡμᾶς ἑαυτοῦ ἀπολύσῃ ἀπὸ παντὸς τοῦ κακοῦ τοῦ ἐν τῷ αἰῶνι, ὅπως ἡμᾶς ἑαυτοῦ ἀπολύσῃ ἀπὸ παντὸς τοῦ κακοῦ τοῦ ἐν τῷ αἰῶνι,
 9 ὅπως ἡμᾶς ἑαυτοῦ ἀπολύσῃ ἀπὸ παντὸς τοῦ κακοῦ τοῦ ἐν τῷ αἰῶνι, ὅπως ἡμᾶς ἑαυτοῦ ἀπολύσῃ ἀπὸ παντὸς τοῦ κακοῦ τοῦ ἐν τῷ αἰῶνι,
 10 ὅπως ἡμᾶς ἑαυτοῦ ἀπολύσῃ ἀπὸ παντὸς τοῦ κακοῦ τοῦ ἐν τῷ αἰῶνι, ὅπως ἡμᾶς ἑαυτοῦ ἀπολύσῃ ἀπὸ παντὸς τοῦ κακοῦ τοῦ ἐν τῷ αἰῶνι,
 11 ὅπως ἡμᾶς ἑαυτοῦ ἀπολύσῃ ἀπὸ παντὸς τοῦ κακοῦ τοῦ ἐν τῷ αἰῶνι, ὅπως ἡμᾶς ἑαυτοῦ ἀπολύσῃ ἀπὸ παντὸς τοῦ κακοῦ τοῦ ἐν τῷ αἰῶνι,
 12 ὅπως ἡμᾶς ἑαυτοῦ ἀπολύσῃ ἀπὸ παντὸς τοῦ κακοῦ τοῦ ἐν τῷ αἰῶνι, ὅπως ἡμᾶς ἑαυτοῦ ἀπολύσῃ ἀπὸ παντὸς τοῦ κακοῦ τοῦ ἐν τῷ αἰῶνι.

quod vehementer in Iudaismo quæ antè cōversationē meā enim audistis
 13 שמתתן גיר הופכני דמן קדים דביהודיותא דיתיראית
 & excellētiore eam suā & vastans Dei Ecclesiam sum persecutus
 רדלי הוית עדתה דאלהא וחרב הוית לה 14 ומתיתר
 in cognatione mea q̄ erāt annorū meorū filij multi quān multo in Iudaismo erā
 הוית ביהודיותא טב מן סניאא בני שני דאית הו בטהומי
 autem voluit cū patrū meorū in doctrina eram zelans & excellētius
 ויתיראית טאן הוית ביולפנא דאבהי 15 כד צנא דין
 ut reuelaretur per grām suā & vocavit me matris meæ utero ab q̄ segreg. me ille
 הו מן דפרשני מן כרסי אמי וקרני בטיבותה 16 דנגלא
 carni reuelari non hora eadē intergētes ut eū annuntiare per me Fili' er
 ברה בני דאסבריהוי בעכמא כד שעתה לא גליית לבסרא
 qui Apostolos ad in Ierusalem profectus sum neque & sanguini
 ולדמא 17 ולא אזלת לאורשלם לות שליחא דמן
 in Damascus reuersus sum & rursus in Arabiam profectus sum sed ante me
 קדמי אלא אזלת לארביא ותוב הפכת לדרמסקו
 Cepham ut viderem in Ierusalem profectus sum annos tres & post
 18 ומן בתר הלת שנין אזלת לאורשלם דאחוא לכאפא
 ex autem alium decem quinque dies apud eum & mansi
 וקוית לותה יומתא חמשת עסר 19 לאהרון דין מן
 hzc Domini nr̄i fratē ipsius Iacobum nisi vidi non Apostolis
 שליחא לא הוית אלא אן ליעקוב אחוהי דמרן 20 הלין
 ego mentior quia non Deo coram ecce vobis ego quæ scribo autē
 דין דכתב אנא לכון הא קדם אלהא דלא מכרב אנא
 & Ciliciz Syriz in regiones veni hzc post
 21 ומן בתר הלין אתית לאתרותא דסוריא ודקיליקיא
 que in Christo illa que in Iudæa Ecclesiæ de facieb' me erāt cognoscētes neque
 22 ולא ידעין הו לי באבין עדתא דביהוד הלין דבמשיחא
 erat persequens antè qui quod d' is fuerāt audientes tantum hoc sed
 23 אלא הרא בלחוד שמעין הו דהו דמן קדים דרף הוא
 oppugnās tempus ante quam ab illam fidem euangelizat ecce nunc nos
 לן השא הא מסבר הינותא הי דמן קדם זבנא מסחף
 Deum in me erant & glorificantes eras
 הוא 24 ומשבחין הו בי לאלהא

15 Audistis enim conuersa-
 tionem meam aliquando in
 Iudaismo, quoniā supra mo-
 dum persequabar Ecclesiam
 Dei, & expugnabam illam,
 14 Et proficiebam in Iudaism-
 o supra multos coetaneos
 meos in genere meo, abundā-
 tius æmulator existens pater-
 nariū mearum traditionum.
 15 Cū autem placuit ei
 qui me segregauit ex utero
 matris meæ, & vocauit per
 gratiam suam:
 16 Vt reuelaret Filium suū
 in me, vt euangelizarem il-
 lum in Gentibus, contiaud
 non acquieui carni & san-
 guini.
 27 Neque veni Ierosolymā
 ad antecessores meos Apo-
 stolos, sed abij in Arabia, &
 iterū reuersus sum Damascū.
 18 Deinde post annos tres
 veni Ierosolymam videre
 Petrum, & mansi apud eum
 diebus quindecim.
 19 Alium autem Apostolo-
 rum vidi neminem, nisi Iaco-
 bum fratrem Domini.
 20 Quæ autem scribo vo-
 bis, ecce coram Deo, quia
 non mentior.
 21 Deinde veni in partes Sy-
 riz & Ciliciz.
 22 Eram autem ignotus fac-
 iæ Ecclesiis Iudææ, quæ erant
 in Christo:
 23 Tantū autem auditum
 habebant, Quoniam qui per-
 sequebatur nos aliquando,
 nunc euangelizat fidem, quā
 aliquando expugnabat.
 24 Et in me clarificabant
 Deum.

Patrum 2 capite
 קפלאון ב דאבהתא

CAP. II.

13 ηλευσθη σαρ τω εμω αισχροφιλω ποτι ου τω Ιουδαϊσμο, οτι κα λι' υπερωσθη εδωκαν τω εκκλησιας το
 θεου, και επερσευ αυτω. 14 και αποστασει ου τω Ιουδαϊσμο υπερωσθησθεσ ον τω γνημω
 αποστασεισ (ηλωνος υπεργων οβ παρειασ μου επεδωσαν. 15 οτι δε ιδωσαν ο θεος εδωσεισ με
 εις καιριασ μησς μου, και καλειςσ εβ τωσ χειρας αυτω. 16 δεκαετησ ην τωσ αυτω ου εμοι, ιτα δ' αχτε-
 λιζωμαι αυτω ου τωσ εδωσαν, ουθ' εωςσ απεστει δ' ημωσ εβ και αιμασ. 17 εδ' αποηγοι εις Ιεροσολυμασ.
 απεσ τωσ απεσ εμωσ δεσπολοισ δεησθησθησ εις Αραβιασ, και παλιν υπεργωσα εις Δαμασκον. 18 επιτα μζ
 οτι ηλασ ανηγοι εις Ιεροσολυμα Ισραηελσ η εβρησ, και ετιμωια απεσ αυτωσ ημερας δεκαετησ. 19 επιτοσ δε η
 δεσπολοισ αν εδωσ, ου μη Ιακωβσ ουτ ουτ αδελφοσ ησ ευειν. 20 α δε γερωσ ημωσ, ιδου ουωτοισ ησ θεου, οτι ε
 ψαυσομαι. 21 επιτα ηλθοι εις τω καιριασ ησ Συριασ και ησ Κιλικιασ. 22 ημωσ δε αγνοεισ τωσ
 απεσσωσ, τωσ εκκλησιασ ησ Ιουδαϊασ τωσ ου Χριστω. 23 μονοσ δε ακουοντεσ ηστασ, οτι ο δ' εδωκασ ημωσ τω
 τωσ ου αχτελιζωται τωσ ποτι ου τωσ εβρησ. 24 και εδωσασ ου εμοι τωσ θεου. Κεφ. β.

KKk

1 DIXINDE post annos quatuordecim, iterum ascendi Ierosolimam cum Barnaba, assumpto & Tito.
 2 Ascendi autem secundum reuelationem, & contuli cum illis Euangelium quod predico in Gentibus, seorsum autem ijs qui videbantur aliquid esse, ne forte in vacuum curterem, aut cucurrissem.
 3 Sed neque Titus qui mecum erat, cum esset Gentilis, compulsus est circumcidi:
 4 Sed propter subintroductos falsos fratres qui subintroierunt explorare libertatem nostram, quam habemus in Christo Iesu, vt nos in seruitutem redigerent.
 5 Quibus neque ad hotam cessimus subiectioni: vt veritas Euangelij permancat apud vos.
 6 Ab ijs autem qui videbantur esse aliquid, quales aliquando fuerint, nihil me interest. Deus personam hominis non accipit: mihi enim qui videbantur esse aliquid, nihil contulerunt.
 7 Sed contra, cum vidissent quoddam credidum est mihi Euangelium praputij, sicut & Petro circumcissionis.
 8 Qui enim operatus est Petro in apostolatu circumcissionis, operatus est & mihi inter Gentes,
 6 Et cum cognouissent gratiam quae data est mihi, Iacobus & Cephas & Ioannes, qui videbantur columbae esse, dexteram dederunt mihi & Barnabae societatis, vt nos in Gentes, ipsi autem in circumcissionem:

in Ierusalem ascendi annos quatuordecim ante ad reuelationem
 וברוך מן קדם ארבע עשרה שנים שלקת לאורשלים
 per reuelationem autem ascendi Titum mecum & dixi Barnaba
 מסוכתא ודברת עמי למטוס: סלקת דין בנלינא
 & ostendi ipsum inter Gentes sum quod praedico Euangelium in
 לית לון סכרתא דמכרו אנא בעממא והויתרה
 ne & eos inter me essent quoddam aliquid erant qui reputati
 און דמסתברין הוו דמדם איתיהון בני ול הון דם
 qui mecum Titus etiam essem currens aut cucurrissem
 קמת דרטר או רהט אנא: אף מטוס דעמי
 fratres autem propter vt circumcideretur fuit coactus non erat qui
 וסכרתא לא אתאנס דננורו: מטל דין אחא
 in Iesu nobis quae est libertatem vt explorarent ad nos qui ingressi
 לא דעלו עלין דננשו הארותא דאית לן בישוע
 hora plena non etiam vt in seruitutem me redigerent: in
 סכרתא אינא דנשעבדונני: אף לא מלא שעא
 apud vos permaneret Euangelij vt veritas ad subiectionem eorum
 און דנשעבדון דררה דסכרתא נקומה לותכון:
 non fuerint verò qui aliquid quoddam essent qui reputabatur
 וון דמסתברין דאיתיהון מדם מן דין איתיהון לא
 ipsi verò illi accipit non hominis filiorum facies enim Deus nihil
 ון ואלא ניר באפי בני נשא לא נסב הון דין הון
 enim viderunt aliter sed mihi ad siderent non
 סא לא אוספו לי: אלא אחרניאית הון ניר
 Cephae conceditum est sicut praputij Euangelij quod conceditum
 וסכרתא דעור לוחא איד דאתהימן כאפא
 in Apostolatu in Cepham qui efficitur fuit enim is
 ון ניר דחפט לכאפא בשליחותא
 cognouissent & cum Gentium in apostolatu in me etiam efficitur
 ון הפט אף לי בשליחותא דעממא: וכד ידעון
 qui reputati illi & Ioannes & Cephas Iacobus mihi quae data est
 ון דאיתיהון לי יעקוב וכאפא ויוחנן הון דמסתברין
 & Barnabae mihi dederunt societatis dexteram columbae quod efficitur
 ון עמודא ימנא דשותפותא יהבו לי ולברנבא
 in circumcissione & ipsi in Gentes
 ון בעממא והון בננורתא:

NOVUM
 TESTAM
 TUM
 A
 IV.

1 Ετιμα δε τετρακαισατηρων ετη παλιον ην εβλεω εις Ιεροσολυμας Βαρναβας, συμεωνα λεγομενον Τιτον
 2 ην εβλεω δε και αποκαλυψαι, και ανηλθην αυτοις τη διαγγελισι ο κερυσω ος εις εδωκεν τα χερια μου
 3 και οτι, μι παρος εις κανον της εχρας, η εδρα μου. 3 και οτι Τιτος ο σιω εμυθησα τον υιον μου, οτι καθε
 4 δε δε εις παρεσια κιοις ανδρα δελφοις, οπιτες παρεσι λδον κατασχετισου πλω ηδωκεν τα χερια μου
 5 και οτι δε εις παρος εδρα εδωκεν τον υιον μου, οτι καθε
 6 απο δε εβλεω αποκαλυψαι ειναι υι, οπιτοι πτη σιω, εδωκεν τα χερια μου
 7 και οτι δε εις παρος εδρα εδωκεν τον υιον μου, οτι καθε
 8 και οτι δε εις παρος εδρα εδωκεν τον υιον μου, οτι καθε
 9 και οτι δε εις παρος εδρα εδωκεν τον υιον μου, οτι καθε
 και οτι δε εις παρος εδρα εδωκεν τον υιον μου, οτι καθε

ipsum ut illud mihi & curæ fuit memores essemus ut pauperum tantum
בל הוד דלמסכנא הוין עהדין ואתבטל ליהדיה הדא 10
agerem
אעבריה :

diei omnium
דכליום

quoniam eū coargui in facies ipsius in Antiochiā Cephas autem venisset cum
כד אתא דין כאפא לאנטיוכי באפוהי אכסתה מטל 11
circa à homines venissent non quoddam in eo erant offensi
דמתקלין הוין כה : 12 דעד לא נאתון אנשא מן לות
animā suā erat subducēs verò venissent cum erat comedens Gētib' eū Iacobum
יעקוב עם עממא אכל הוא כד אתו דין נגד הוין נפשה
& conieci circumcisiōne qui illis ab erat timens quia & separās

ופרש מטל דדהל הוא מן הנון דמן נזורתא : 13 ואתרמי
Barnabas ut etiam ita qui Iudæi reliqui etiam in hoc cum eo erant
הוין עמה להדא אף שרמא דיהודיא הכנא דאף ברנבא
incederent quoddam non viderem & eum facies eorum ad accipiendū erat adductus

אתרבר הוא למסכ באפוהיון : 14 וכד הוית דלא אוליון
coram Cephas dixi Euangelij in veritate redi
תריצאית בשרררו דאונגליאון אמרת לכאפא לעיון
Iudaicè & non tu vivis gentiliter es Iudæus tu si omnibus
כלהון אן את יהודיא את ארמאית חי את ולא יהודאית
enim nos si vivunt ut Iudaicè Gentes tu cogis quomodo

איכנא אלין את לעממא דיהודאית נהון : 15 אן הנן ניר
quoniam peccatores Gētib' ex sumus & non sumus Iudæi natura nrā qui ex
דמן כינן יהודיא הנן ולא הוין מן עממא חטיא : 16 מטל
sed Legis operibus ex hominis filius iustificatur quoddam non scimus

דידעין דלא מזדק בר נשא מן עבדא דמוסא אלא
Christum Iesum in ipsum nos etiam Christi Iesu per fidem
בהימנותא דישוע משיחא אף הנן בה בישוע משיחא
operibus ex & non iustificemur Christi fide ut ex credimus

הימנן דמן הימנותא דמשיחא נזדק ולא מן עבדא
caro omnis iustificatur non Legis operibus ex quoniam Legis
דנמוסא מטל דמן עבדא דמוסא לא מזדק כל בסר :

10 Tantum ut pauperum memores essemus : quod etiā sollicitus fui hoc ipsum face-
re.

11 Cū autem venisset Petrus Antiochiam, in faciem ei restiti, quia reprehensibilis erat.

12 Prius enim quā venirent quidam à Jacobo, cum Gentibus edebat: cū autem venissent, subtraheret & segregabat se, timens eos qui ex circumcisiōne erant.

13 Et simulationi eius consenserunt ceteri Iudæi, ita ut & Barnabas duceretur ab eis in illam simulationem.

14 Sed cū vidissem quoddam non recte ambularent ad veritatem Euangelij, dixi Cephas coram omnibus, Si tu cū Iudæus sis, Gentiliter vivis, & non Iudaicè: quomodo Gentes cogis Iudaizare?

15 Nos natura Iudæi, & non ex Gentibus peccatores.

16 Scientes autem quoddam non iustificatur homo ex operibus Legis, nisi per fidem Iesu Christi: & nos in Christo Iesu credimus, ut iustificemur ex fide Christi, & non ex operibus Legis: propter quod ex operibus Legis non iustificabitur omnis caro.

10 μόνον ἵνα τῶν πτωχῶν ἐμνησθῆμαι ἵνα ἡμεῖς ἐμνησθῆμεν ἵνα ἡμεῖς ἐμνησθῆμεν ἵνα ἡμεῖς ἐμνησθῆμεν. 11 ὅτε ἐπεὶ ἦλθεν Πέτρος εἰς Ἀντιόχειαν, ἐπὶ τὴν ὄψιν αὐτοῦ ἐστῆσα, ὅτι ἀποκρίθη ἡμεῖς ὡς Ἰουδαῖοι. 12 ἔμπροσθεν πάντων ἡμεῖς ἔφατον ὡς Ἰουδαῖοι, ὅτι ἡμεῖς ἔφατον ὡς Ἰουδαῖοι, ὅτι ἡμεῖς ἔφατον ὡς Ἰουδαῖοι. 13 ὅτε ἦλθεν Ἰακώβος, ἐπὶ τὴν ὄψιν αὐτοῦ ἐστῆσα, ὅτι ἀποκρίθη ἡμεῖς ὡς Ἰουδαῖοι. 14 ὅτε ἠδὲν ἰδοὺ ἡμεῖς ἔφατον ὡς Ἰουδαῖοι, ὅτι ἡμεῖς ἔφατον ὡς Ἰουδαῖοι. 15 ὅτι ἡμεῖς ἔφατον ὡς Ἰουδαῖοι, ὅτι ἡμεῖς ἔφατον ὡς Ἰουδαῖοι. 16 οἵτινες οὐκ ἐπίστευον ὅτι ἡμεῖς ἔφατον ὡς Ἰουδαῖοι, ὅτι ἡμεῖς ἔφατον ὡς Ἰουδαῖοι.

KKk ij

15 Fratres, secundum hominem dico, tamen hominis confirmatum testamentum nemo spernit, aut superordinat.

16 Abrahæ dicitur sunt promissiones, & femini eius. Non dicitur, Et feminibus, quasi in multis, sed quasi in vno, Et femini tuo, qui est Christus.

17 Hoc autem dico, testamentum confirmatum à Deo: quæ post quadringentos & triginta annos facta est Lex, non irritum facit ad euacuandam promissionem.

18 Nam si ex Lege hereditas, iam non ex promissione. Abrahæ autem per repositionem donauit Deus.

19 Quid igitur Lex? Propter transgressionem posita est, donec veniret semè cui promissum: ordinata per Angelos in manu Mediatoris.

20 Mediator autem, vnus non est: Deus autem vnus est.

21 Lex ergo aduersus promissam Dei? Absit. Si enim data esset Lex quæ posset viuificare, verè ex Lege esset iustitia.

22 Sed conclusit Scriptura omnia sub peccato, vt promissio ex fide Iesu Christi daretur credentibus.

hominis filij quia testamentum ego loquor hominis filios inter alios fratres
אין אדם בן אדם אמר אלא דריתקא רבר נשא
quicquam in eo inuertit aut rescindit non homo quod confirmatum
האדם איש לא מסלם או משחלף בה מוס
ei dixit & non & femini eius promissio promissa est autem Abrahæ
אברהם דין אתמלך מולכנא ולזרעה ולא אמר לה
illi vnico quasi femini tuo sed multis
אין אדם דלסנא אלם לזרעך אין דלחר הו
quod à quòd testamentum ego dico autem hoc
האדם משיחא 17 הרא דין אמר אלא דריתקא דמן
quæ fuit ipsa Lex in Christo Deo à confirmatum est per
אברהם דריתקא אלהא כמשיחא נמוסא הו דהו
vt rescindat potest non annos & triginta centum quatuordecim
האדם ארבע מאה ותלתין שנין לא משכח דנסליה
non igitur hereditas est Lege ex verò si promissio
האדם מולכנא 18 אין דין מן נמוסא הו ירתותא מכיל לא
ei dedit ipsam per promissionem autem Abrahæ promissam est
האדם דריתקא לאברהם דין במולכנא הויהב לה
addita est transgressionem propter Lex ergo quid
האדם מולכנא הכיל נמוסא מטל מסניותא אתתוקפ
ipsa & data est promissio fuit cui illud semen
האדם דרעא דו דלח הוה שוודיא ואתיהב הו
est non autem Mediator Mediatoris in manu Angelorum per manum
האדם כד בלאכא באדיא דמצעיא 19 מצעיא דין לא הוה
est contraria igitur Lex est vnus verò Deus
האדם דין חד הו 21 נמוסא הכיל סקובלם הו
ex Lex esset data enim si parce Deo
האדם דאלהא חס אלו ניר אתיהב הוה נמוסא אינא
esset Lege ex verè ad viuificandum esset quæ
האדם הוה לכתיו שריראית מן נמוסא הויה הוה
peccato sub aliquid omne Scriptura conclusit sed
האדם אלא הכש כתבא כל מוס תהיה הטיחא
ijs daretur Christi Iesu per fidem
האדם דהיפנותא דישוע משיחא נתיבה לאילין

NOVUM
TESTAMEN
TUM
A.
IV.

15 Αβραάμ ἐρρήθησεν αἰ ἐπαγγελίας, καὶ τῆς ἀσπίματος αὐτοῦ ἢ ἐλάλῃς ἀσπίματος, ὡς ὅτι ἡ ἐπαγγελία τῆς ἀσπίματος, ὅς ὁ Χριστός. 17 Ἦν ποτὶ δὲ ἐλάλῃς, ὅσα ἡ ἀσπίμα ἀσπίματος ἡ ἐπαγγελία, ὡς ὅτι ἡ ἐπαγγελία τῆς ἀσπίματος, ὅς ὁ Χριστός. 18 Ἦν ποτὶ δὲ ἐλάλῃς, ὅσα ἡ ἀσπίμα ἀσπίματος ἡ ἐπαγγελία, ὡς ὅτι ἡ ἐπαγγελία τῆς ἀσπίματος, ὅς ὁ Χριστός. 19 Ἦν ποτὶ δὲ ἐλάλῃς, ὅσα ἡ ἀσπίμα ἀσπίματος ἡ ἐπαγγελία, ὡς ὅτι ἡ ἐπαγγελία τῆς ἀσπίματος, ὅς ὁ Χριστός. 20 Ὁ δὲ μέσος, ὅς ὁ Χριστός, ὅς ὁ Χριστός. 21 Ὁ οὖν νόμος, ὅς ὁ Χριστός, ὅς ὁ Χριστός. 22 Ὁ οὖν νόμος, ὅς ὁ Χριστός, ὅς ὁ Χριστός.

nos erat custodiens Lex fides venisset verò non donec
 ער לא דין תחתא הימנותא נמוסא נטר הוא לן כן 23
 Lex ad reuelandum erat quæ futura in fide conclusos
 הכישינין להימנותא דעתידא הות למתנליו: 24 נמוסא
 iustificemur fide vt ex Christum ad nobis fuit pædagogus igitur
 הכיל תראא הוא לן לות משיחא רמן הימנותא נורדק:
 vos omnes pædago sub sumus non fides autem venit cum
 כר אתא דין הימנותא לא הוין תחית תראא: 25 כלכון
 ij Christum quæ in Iesum per fidem Dei estis filij enim
 ניר בניא אנתון דאלהא בהימנותא דישוע משיחא: 27 אילין
 non est induistis Christum baptizati estis qui in Christo enim
 ניר דבמשיחא עמדתון למשיחא לבשתון: 28 לית
 masculus non est libertatus filius neque seruus non est Aramæus neque Iudæus
 יהודיא ולא ארמא לית עבדא ולא בר האדא לית דברא
 & si Christo in Iesu estis vnum enim vos omnes fœmina neque
 ולא נקבתא כלכון ניר הר אנתון בישוע משיחא: 29 ואן
 & heredes Abrahæ estis semen ergo estis ipsius Christi
 דרמשיחא אנתון מכיל ורעה אנתון דאברהם וירתא
 per promissionem
 דמולכנא!

23 Prius autem quàm veniret fides, sub Lege custodiebatur conclusi, in eam fidem quæ reuelanda erat.
 24 Itaque Lex, pædagogus noster fuit in Christo, vt ex fide iustificemur.
 25 At Vbi venit fides, iam non sumus sub pædago.
 26 Omnes enim filij Dei estis per fidem quæ est in Christo Iesu.
 27 Quicquid enim in Christo baptizati estis, Christum induistis.
 28 Non est Iudæus, neque Græcus, non est seruus neque liber, non est masculus neque fœmina. Omnes enim vos vnum estis in Christo Iesu.
 29 Si autem vos Christi, ergo semen Abrahæ estis, secundum promissionem heredes.

4 caput
 קפלאון
 natiuitatis oblatio
 קורבנא דילדנא

à differt non puer est heres tempore quodd quanto autè ego dico
 אמר אנא דין דכמנא זכנא דירתא טלא לא פרשמן 1
 tutoribus sub sed omnium sit Dominus eam seruo
 עבדא כר מריא הו דכלהון: 2 אלא תחית אפיטרופא
 etiam ita pater eius quod posuit ad tæpus vsque & curatoribus est
 איתוהי ורכי זכתא ערמא ליבנא דסם אבוהי: 3 הכנא אף
 serui mundi elementis sub essemus pueruli cum nos
 חנן כר ילודא הוין תחית אסטוכסוהי דעלכנא משעכרין
 Filium suum Deus misit temporis plenitudo autem aduenit cum eramus
 הוין: 7 כד מטא דין שולמח דובנא שדר אלהא לברא
 Lege sub & fuit muliere ex & fuit
 והוא מן אנתתא והוא תחית נמוסא!

CAP. III.

1 Dico autem, quanto tempore hæres paruulus est, nihil differt à seruo, cum sit dominus omnium:
 2 Sed sub tutoribus & actoribus est vsque ad præfinitum tempus à patre:
 3 Ita & nos cum essemus paruuli, sub elementis mundi eramus seruiantes.
 4 At vbi venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum factum ex muliere, factum sub lege:

23 אילין חסדין דהימנותא דישוע משיחא דאנא דין דכמנא זכנא דירתא טלא לא פרשמן
 24 אלא תחית אפיטרופא איתוהי ורכי זכתא ערמא ליבנא דסם אבוהי
 25 הכנא אף איתוהי ורכי זכתא ערמא ליבנא דסם אבוהי
 26 אלא תחית אפיטרופא איתוהי ורכי זכתא ערמא ליבנא דסם אבוהי
 27 אילין חסדין דהימנותא דישוע משיחא דאנא דין דכמנא זכנא דירתא טלא לא פרשמן
 28 אלא תחית אפיטרופא איתוהי ורכי זכתא ערמא ליבנא דסם אבוהי
 29 הכנא אף איתוהי ורכי זכתא ערמא ליבנא דסם אבוהי

Κεφ. ιγ.

1 Αὐτὸς ὁ θεὸς ἐπεὶ ἦλθεν ὁ καιρὸς ἀπέστειλε τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ὃν ἐποίησεν ἐκ ἁλώματος καὶ ἐκ τοῦ νόμου καὶ ἐκ τῆς σαρκὸς καὶ ἐκ τοῦ ἔθους καὶ ἐκ τῆς βασιλείας τοῦ νόμου. 2 ὅταν ἦν ἡ πληρότης τοῦ καιροῦ, ἀπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ὃν ἐποίησεν ἐκ ἁλώματος καὶ ἐκ τοῦ νόμου καὶ ἐκ τῆς σαρκὸς καὶ ἐκ τοῦ ἔθους καὶ ἐκ τῆς βασιλείας τοῦ νόμου. 3 ὅταν ἦν ἡ πληρότης τοῦ καιροῦ, ἀπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ὃν ἐποίησεν ἐκ ἁλώματος καὶ ἐκ τοῦ νόμου καὶ ἐκ τῆς σαρκὸς καὶ ἐκ τοῦ ἔθους καὶ ἐκ τῆς βασιλείας τοῦ νόμου. 4 ὅταν ἦν ἡ πληρότης τοῦ καιροῦ, ἀπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ὃν ἐποίησεν ἐκ ἁλώματος καὶ ἐκ τοῦ νόμου καὶ ἐκ τῆς σαρκὸς καὶ ἐκ τοῦ ἔθους καὶ ἐκ τῆς βασιλείας τοῦ νόμου.

5 Vt eos qui sub Lege erant redimeret, vt adoptionem filiorum reciperemus.
 6 Quoniam autem estis filij Dei, miser Deus Spiritum Filij sui in corda vestra clamantem, Abba, Paater.
 7 Itaque iam non es seruus, sed filius: Quod si filius, & heredes per Deum.
 8 Sed tunc quidem ignorantes Deum, ijs, qui natura non sunt dij, seruiebatis.
 9 Nunc autem cum cognoueritis Deum, imò cognitisit à Deo, quomodo conuertimini iterum ad infirma & egena elementa, quibus denuò seruire vultis?
 10 Dies obseruatis, & mensis, & tempora, & annos.
 11 Timeo vos, ne fortè sine causa laborauerim in vobis.

12 Estote sicut ego, quia & ego sicut vos, fratres, obsecro vos, Nihil me lesistis.
 13 Scitis autem quia per infirmitatè carnis euangelizauit vobis iam pridem:
 14 Et tentationem meam in carne mea, nò spreuistis neque respicistis, sed sicut Angelum Dei excepistis me, sicut Christum Iesum.
 15 Vbi est ergo beatitudo vestra? Testimonium enim perhibeo vobis, quia si fieri posset, oculos vestros truissetis, & dedissetis mihi.
 16 Ergo inimicus vobis factus sum verè dicens vobis?

filiorum positione & reciperem redimeret erat Lege qui sub
 in corda vestra Filij sui Spiritum Deus miser filij verò & quomodo
 Patrem nostrò Abba quomodo
 sed serui estis non itaque
 Christi Iesu per manum Dei heredes etiam filij & c.
 eos colebatis Deum etatis cognoscentes nò cum etiam
 Deum qui cognoscitis verò nunc dij erant non natura
 ipsa ad vos conuertitis rursus Deo à qui cogniti filij & c.
 ad seruendum vultis quod caput & ab & egena infirma
 timco obseruatis & annos & tempora & mensis dies
 quoniam sicut ego estote erga vos laborauerim in vanum
 aliquid non à vobis ego peto Fratres mei sui sicut vos ego
 in carnis
 spreuistis nò que in carne mea & tentione principio à fieri euangelizauit
 & tiqua excepistis me Dei Angelum tanquam sed resoluistis
 enim ego testor beatitas vestra ergo vbi est Christian
 mihi & dantes fuissetis eruentes oculos vròs fuisset possibile quòd si
 Veritatem vobis quia predicauit vobis sui inimicus
 dicitur

NOVUM
 TESTAM
 TUM
 A
 V. c.

5 ἵνα τοῖς ὑπο τῆς νόμου καταρξαμένοι, ἵνα τὴν υἰοθεσίαν ἀπολάβωμεν. 6 ὅτι διὰ τοῦ ἡρώδου
 πῶς ματὸς ἡσὸς αὐτοῦ εἰς καὶ καρδίαι ὑμῶν, κράζον, ἀββᾶ, ὁ πατήρ. 7 ὡς τὸ ἐν τῇ
 ἡσὸς, καὶ καταρξαμένοι τοῦ θεοῦ Χριστοῦ. 8 ἀγαπᾶτε μὲν ἵνα εἰδότες θεόν, εἰδουλόγησαν τὸν θεόν
 9 τὸν θεὸν ὡς γνήσιον θεόν, ἀλλοιοὶ δὲ γεωμετρήσαντες ἡσὸν τῆς οὐσίας, ἔπειτα πάλιν τὸν θεὸν ἀγαπᾶτε
 οἷς πάλιν αὐτῶν δουλοῦν θέλετε; 10 ἢ μάστιγας ἀπολαττεῖτε, καὶ μίλιαι, καὶ κροτάφια, καὶ ὀφθαλμοὶ
 11 φοβοῦμαι ὑμᾶς, μὴ τις ἐκῆ καταπίσται εἰς ὑμᾶς. 12 γινώσκοντες ὅτι ἐν τῇ οὐσίᾳ τοῦ θεοῦ
 13 οἰδατε δὲ ὅτι διὰ ἀδουσίας τῶν στοιχείων διακαταρξαμένοι ὑμῶν ὡς
 14 καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ ἐν καρδίαις ὑμῶν, ἵνα ἀγαπᾶτε τὸν θεόν ὡς
 15 ὡς Χριστὸν Ἰησοῦν. 15 ὡς οὖν λέω ὁ μακαρισμὸς ὑμῶν; μηδὲ ποτε ἔλαττε, ὅτι, εἰ δὲ
 16 ὡς τὸ ἐν τῇ οὐσίᾳ τοῦ θεοῦ ἀγαπᾶτε τὸν θεόν.

volunt ipsi excludere vos sed in bonum non vos emulantur
חסמין בכון לא הוא לשפירתא אלא למחשבון הו עבין
vt emulanti autem est bonum eos emulantes suis vt vos
ראנתון תהוון חסמין בכון: שפיר הו דין דתחטטון
solummodò sum apud vos quando & non tempore in omni in bono
בשפירתא בכל זבן ולא אמתי דלותכון אנא בלהוד:

Ioannis Natiuitatis
מולדת דיוהנן

formetur donec sum parturiens principio quos à ij filioli mei
19 בני אילין דמן דרויש מחבל אנא עדמא דנתתציר
nunc apud vos vt essem enim fui volens Christus in vobis
בכון משיחא: עבא הוית ניר דאהוא לותכון השא
mibi dicite in vobis ego obstupesco quoniã vocis meæ filii & mutarem
ואשחלה ברת קלי מטל דתמיה אנא בכון: אמרו לו
non Legem ipsam Lege sub vt filii qui vultis ipsi vos
אנתון אילין דעבין דנהוון תחית נמוסא לה לנמוסא לא
fuerunt filij duo quod Abrahæ enim scriptum est essis audientes
שמעון אנתון: כתיב ניר דלאברהם תרין בניו הוון
ancilla qui ex is sed libera ex & vnus ancilla ex vnus ipsi
לה הד מן אמתא וחד מן הארתא: אלא הו דמן אמתא
fuit per promissionem libera qui ex verò is natus est in carne
בבסר אתילד הו דין דמן הארתא במולכנא הווא:
quod à vnum testamentorum duorum allegoriz sunt autem h:c
24 הליון דין דאתיהין פלאא דתרתון דיתקום הדא דמן
enim Agar Agar quæ est in seruitutem generans Sinai monte
טור סיני ילדא לעברותא דאיתיה הנר: הגר ניר
Ierusalem cum ista & consencit qui in Arabia Sinai est mons
טורא הו דסיני דכארביא ושלמא להרא אורשלם
excelsa Ierusalem verò ipsa & filij eius ipsa seruitutem & seruit
ופלאא עברותא הו ובניה: הו דין אורשלם עליתא
sterilis Ierare enim scriptum est mater nrã quæ est est libera
הארתא הו דאיתיה אמן: כתיב ניר דאתבסמי עקרתא
quoniam parturis quæ non ipsa & clama & erumpe paris quæ non ipsa
הו דלא ילדא ואתפעחי ונעני הו דלא מחבלא מטל
habentis virum filij quam magis deseret filij multiplicati sunt
דסניו בניה דצרתא יתיר מן בניה דבעליתא:

17 Emulantur vos non bene: sed excludere vos volunt, vt illos emulemini.
18 Bonum autem emulanti in bono semper: & non tantum cum præcens sum apud vos.
19 Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis.
20 Vellem autem esse apud vos modò, & mutare vocem meam: quoniam confundor in vobis.
21 Dicite mihi qui sub Lege vultis esse, Legem non legis?
22 Scriptum est enim, quoniam Abraham duos filios habuit, vnum de ancilla, & vnum de libera.
23 Sed qui de ancilla, secundum carnem natus est: qui autem de libera, per promissionem.
24 Quæ sunt per allegoriam dicta. Hæc enim sunt duo testamenta. Vnum quidem in monte Sina, in seruitutem generans: quæ est Agar.
25 Sina enim mons est in Arabia: qui coniunctus est ei, quæ nunc est Ierusalem, & seruit cum filijs suis.
26 Illa autem quæ iuxta est Ierusalem, libera est: quæ est mater nostra.
27 Scriptum est enim, Letare sterilis, quæ non parit: erumpe & clama, quæ non parturit: quia multi filij deseret, quam eius quæ habet virum.

17 Ἐμυλῶντο ὑμᾶς οὐ καλῶς· ἀλλὰ θέλουσιν ἐξαιλεῖν ὑμᾶς· ἵνα αὐτοὺς ἐμυλῆτε. 18 Καλὸν δὲ τὸ ἐμυλῶσθε ἐν τῷ καλῷ· ἀλλὰ ἐκτείνετε ὑμᾶς, ἵνα ἐξαιλεῖτε τοὺς ἄλλους. 19 Ἐπιθυμῶ εἶναι ἐν ὑμῖν ὡς παρτὺρις, ἕως ἃς ἐκσταθῆ ὁ Χριστὸς ἐν ὑμῖν. 20 Ἐπιθυμῶ εἶναι ἐν ὑμῖν ὡς ἐν ἁγίοις, ἵνα μεταβάλω τὴν φωνήν μου ἐν ὑμῖν. 21 Λέγετε μοι, οἱ ὑποτασσόμενοι τῷ νόμῳ, ἵνα ἔσθε ἡμεῖς; 22 Γραφὴ γάρ ἐστιν· ἔσθις ἀκούουσα τῆς ἀγγέλου· ἡ δὲ ἀγγέλου ἡ Σινᾶ ὄρος ἐστὶν ἐν Ἀραβίᾳ. 23 Ἡ δὲ ἀγγέλου ἡ Ἱερουσαλὴμ ἐστὶν ἡ ἐπιτασσόμενη τῷ νόμῳ, ἡ ἡμεῖς μετὰ ἡμῶν ἐστὶν ἡ ἐλευθερία. 24 Ἡ δὲ ἀγγέλου ἡ Ἱερουσαλὴμ ἐστὶν ἡ ἐπιτασσόμενη τῷ νόμῳ, ἡ ἡμεῖς μετὰ ἡμῶν ἐστὶν ἡ ἐλευθερία. 25 Ἡ δὲ ἀγγέλου ἡ Ἱερουσαλὴμ ἐστὶν ἡ ἐπιτασσόμενη τῷ νόμῳ, ἡ ἡμεῖς μετὰ ἡμῶν ἐστὶν ἡ ἐλευθερία. 26 Ἡ δὲ ἀγγέλου ἡ Ἱερουσαλὴμ ἐστὶν ἡ ἐπιτασσόμενη τῷ νόμῳ, ἡ ἡμεῖς μετὰ ἡμῶν ἐστὶν ἡ ἐλευθερία. 27 Γραφὴ γάρ ἐστιν· ἔσθις ἀκούουσα τῆς ἀγγέλου, ἡ δὲ ἀγγέλου ἡ Σινᾶ ὄρος ἐστὶν ἐν Ἀραβίᾳ.

28 Nos autem, fratres, secundum Isaac, promissionis filij sumus.

29 Sed quomodo tunc is qui secundum carnem natus fuerat, persequeretur eum qui secundum Spiritum: ita & nunc.

30 Sed quid dicit Scriptura? Ejice ancillam & filium eius. Non enim haeres erit filius ancillae cum filio liberaz.

31 Itaque, fratres, non sumus ancillae filij, sed liberi: qua libertate Christus nos liberavit.

CAP. V.

1 STATE, & nolite iterum iugo seruitutis contineri.

2 Ecce ego Paulus dico vobis, quonia si circumcidamini, Christus vobis nihil proderit.

3 Testificor autem rursus omni homini circumcidenti se, quoniam debitor est universae legis faciendae.

4 Euacuati estis à Christo, qui in Lege iustificamini: à gratia excidistis.

5 Nos enim Spiritu, ex fide, spem iustitiae expectamus.

6 Nam in Christo Iesu neque circumcisio aliquid valet, neque praepitium: sed fides quae per charitatem operatur.

7 Currebatis bene: qui vos impediunt veritati non obedite.

8 Nemini consenseritis. Per suasio hæc, non est ex eo qui vocat vos.

Domini nostri Circuncisio

נורתיה דמרן

& quemadmodu sumus promissionis filij Isaac secundu fratres mei sumus. 29 qui secundu Spiritu eum erat persequens secundu carnem erat qui natus est

הו דיליד הוא בברוחה רדף הוא להו דברוחה

eiice ipsa Scriptura dicit quid sed 30 אלא מנא אמר כהנא אפקיה

filio eum ancillae filius hereditabit non quoniam defilius erat sed

sed ancillae filij sumus non fratres mei itaque nos 31 חנן הכיל אחי לא הוין בני אמתא אלא

capit

קפלאון

neque liberavit nos qua Christus illa in libertate igitur in

הי דמשיחה חררן וליא 2 הא אנא פולוס אמר אנא

sum dicens Paulus ego ecce seruitutis iugo meo

contestans vobis prodest non aliquid Christus circumcidamini prodest

מסחר 3 מסחר Legē ut universam quae debitor est q circumciditur hois filiu oem relictu est

אין חוב לכל בר נש דמתנור דחיבו דכלה נמוסא

qui per Legem in Christo à vos delinistis

אין 4 אתבטלתון לכוון מן משיחא אילין דבנמוסא

qui ex per Spiritum enim nos excidistis gratia & à iustitia

דמין 5 חנן ניר ברוחה דמן Iesu enim in Christo expectamus iustitia spem

אין 6 במשיחא ניר ישוע fides sed praepitium neque est aliquid circumcisio

אין 7 שפיר דהטין הויתון בנו דורבון vos remorati est quis eratis currentes pulseri per charitatem que

אין 8 פיככון לא הוא כון הו דקרבון: qui vocavit vos eo ab fuit non persuasio vna acquiescētis non

NOVUM TESTAMENTUM GALAT. V.

28 ημεις δε αδελφοι, κτ' Ισαακ, επιγγελιας παρα εσμεν. 29 ουκ εστιν οτι ο κληρονομος ο υιος της παιδισκης μη ο υιος της υαδουχιας. 30 αρα, αδελφοι, οτι ο υιος της υαδουχιας μη η υαδουχια ουκ η Χειρας ημας ηλευθηρωσι. 31 Στηχαι, και μη παλιον ζυγω δουλειας ανεχησθε. 2 Ιδε εγω Παυλος λεγω υμιν, οτι οτι ο υιος της υαδουχιας ουκ εστιν ο υιος της υαδουχιας. 3 μηροισμαυ δε παλιον αυρωπιου σελτημαυ εδωκεν υμιν. 4 καταργηθητε απο του Χειραυ, οτι ο υιος της υαδουχιας ουκ εστιν ο υιος της υαδουχιας. 5 ημεις γαρ περιμεναμεν οτι ο υιος της υαδουχιας ουκ εστιν ο υιος της υαδουχιας. 6 ο υιος της υαδουχιας ουκ εστιν ο υιος της υαδουχιας. 7 εστιν ο υιος της υαδουχιας. 8 η πισμοισυ εκ εκ του κελου της υμας.

confidens ego ⁹ חמירא קליל כלה נכילתא מחמעו: ¹⁰ אנא תכיל
 & is ⁹ sentitis non aliud quod aliquid in Dno nro de vobis sum
 אנא עליכון כטרן דטרס אחרין לא מתדעיתון ואינא
 ego ¹¹ ille sic quisquis iudicium feret ipse vos qui conturbavit
 אנא דלה לכון הו נסיבירוהו לדינא מן דאיתוהו: ¹¹
 cur ¹¹ essem pradicans circumcisionem adhuc si fratres mei autem
 דין אחי אלו עור מיל כנזורתא מכרו הונרת למנא
 crucis ¹² offensiculum obolitum est nunquid persecutionem faceret
 מתרדף הוית דלמנא אתבטל לה כשלה דוקיפא ו
 vos qui conturbati illi praeficiuntur praeficiendo etiam verò vrinam
 שתוף דין אף מפסק נפסקון הנון דרלחין לכון: ¹²

חדר בשכנא דתלתא דעומנא
 non tantum Fratres mei vocati fuistis in libertatem autem vos
 אנתון דין לחארותא הו אתקריתון אחי בלחוד לא
 sitis per charitatem sed carnis in occasione vestra libertas sit
 תהוא חארותכון לעלתא כסרא אלא בחוכנא הויתון
 verbo ¹³ in vno lex enim tota vni vnus futiedi
 משתעבדין הר להד: ¹⁴ כלה ניר נמוסא כחדא מלתא
 vnus verò si ¹⁴ animã tuã tãquã proximũ tuũ diliges in eo impletur
 מתמלא כהו דתחב לקריבך איך נפשך: ¹⁵ אן דין חר
 edumnamini vno ab vnus ne forte videte & denortatis mordetis vnum
 לחד מנכתיתון ואכליתון הו דלבא חר מן חר הסופון:
 carnis & concupiscentiam ambulantes sitis vt in spiritu autem ego dico
 אמר אנא דין דברוחא הויתון מהלכין ורנא דכסרא
 quod ¹⁶ ledit id concupiscit enim caro perficiatis vnquam ab non
 לא מן מתוס תעבדון: ¹⁷ כסרא ניר ראנ מרס דנכנא
 & ambo ¹⁷ carnem quod ledit id concupiscit & Spiritus Spiritum
 לרוחא ורוחא רננא מרס דנכנא לבסרנא ותריהון
 facientes sitis quod vultis id & non vni vnus sunt contraria
 סקובלא אנון חר דחר ולא מרס דעביתון תהוון עבדון:
 sub ¹⁸ estis non estis ducti in spiritu verò si
 אן דין ברוחא מתדברין אנתון לא הויתון תחית
 Lege
 נמוסא ו

9 Modicum fermentum totam massam corrumpit.
 10 Ego confido in vobis in Domino, quod nihil aliud sapietis: qui autem conturbat vos, portabit iudicium, quicumque est ille.
 11 Ego autem, fratres, si circumcisionem adhuc predicō, quid adhuc persecutionem patior? Ergo euatum est scandalum crucis.
 12 Vtinam & abscondantur qui vos conturbant.
 13 vos enim in libertatem vocati estis, fratres: tantum ne libertatem in occasum detis carnis, sed per charitatem Spiritus seruire inuicem.
 14 Omnis enim Lex in vno sermone impletur, Diliges proximum tuum sicut teipsum.
 15 Quod si inuicem mordetis & comeditis, videte ne ab inuicem consumamini.
 16 Dico autem in Christo, Spiritu ambulare, & desideria carnis non petificietis.
 17 Caro enim concupiscit aduersus Spiritum: Spiritus autem aduersus carnem. hec enim sibi inuicem aduersantur, vt non quaecunq; vultis, illa faciatis.
 18 Quod si Spiritu ducimini, non estis sub Lege.

9 μικρά ζυμὸς τοῦ σάου ζυμοῦ. 10 ἐγὼ πιστεύω εἰς ὑμᾶς ὡς καὶ ἐγὼ, ὅτι οὐδὲν ἄλλο σπορεύετε, ἢ τὸ εὐαγγέλιον
 ὑμᾶς βαστάσει τὸ χρίσμα, ὅς ἐστι δὲ ἡ. 11 ἐγὼ δὲ ἀδελφοί, εἰ περιεμύνη ἐπὶ κηρύσσω, τί ἐπιδικάζωμαι; ἀπὸ κατὰ τὴν
 τὸ σκάνδαλον τοῦ σταυροῦ. 12 ὁφείλου ἕξει τὸ νόστον ὑμῶν οἱ ἀγαπῶντες ὑμᾶς. 13 ὑμῶν ὅτι ἐπὶ ἡμεῖς ἐλάττωται
 ἀδελφοί, μὴ οὐκ ἔτι τὸ εὐαγγέλιον εἰς ἀπορίαν τῶν ἀσθενῶν, διὰ τῆς ἀγάπης δουλεύετε ἀλλήλους. 14 ὁ τοῦ
 πᾶς τοῦ υἱοῦ τοῦ ἐν ἡμῶν πληροῦται, ἐν τῷ, Ἀγαπήσεις τὸ πλησίον σου ὡς σεαυτὸν. 15 εἰ δὲ ἀλλήλους ἀδικεῖτε καὶ
 καταδύετε, βλάπτει μὴ ἑσθὲ ἀλλήλων ἀσθενῶν. 16 λέγω δὲ, πνεύματι περιπατεῖτε καὶ ἐπιθυμᾶτε ἀσθενῶν
 μὴ πλάσσει. 17 ἢ τὸν σάρον ὁπδομεῖτε καὶ τὸν βέλματιν, τὸ δὲ πνεῦμα καὶ τὴν ἀσθενῶν τῶν ἐν ὑμῖν
 ἀλλήλους, ἢ αὐτὸν ἢ τὸν πνεῦμα, ὅτι οὐκ ἐστὶν νόμος.

Lll ij

19 Manifesta sunt autem opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria,
 20 Idolorum seruitus, veneficia, inimicitia, contentiones, emulationes, iræ, iræ, dissensiones, sectæ,
 21 Inuidiæ, homicidia, ebrietates, comestiones, & his similia: quæ prædico vobis si cur prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur.
 22 Fructus autem Spiritus est, charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, mansuetudo, fides,
 23 Modestia, continentia, castitas. Aduersus huiusmodi non est Lex.
 24 Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitijs, & concupiscentijs.
 25 Si viuimus Spiritu, Spiritu & ambulemus.
 26 Non efficiamur inanis gloriæ cupidi, inuicem promouantes, inuicé inuidentes.

scortatio quæ sunt carnis opera ipsius enim sunt
 דאיתיהו זנותא ונאותא דבכרה דאיתיהו זנותא
 veneficium idolorum cultus
 פולחנא דפתכרא חרשותא בעל
 sectæ dissidia concertatio ira zmulatio inuigium
 זנותא חרנותא סגנא חמתא עזינא פלגותא סרקא
 & illi similia his & omnia comestatio temulentia homicidia
 חסא קטלא דריותא זמרא וכל דלהלין דמן ואילין
 dico nunc etiam vobis dixi principio à sicut facient
 דין סערין איד דמן לוקדם אמרת לכוון אף השא אמר
 Spiritus verò fructus hereditabunt non Dei quod regnum
 פארט דין דרוחא
 benignitas spiritus tarditas pax gaudium charitas
 חובתא חובתא חרותא שלמא מנת דרוחא כסימותא
 ista aduersus patientia mansuetudo fides
 עילא הילין
 carnem suam sunt qui Christi verò illi est posita non
 עילא הילין
 ergo viuamus & concupiscentijs ei passionibus et omnibus
 נחא הכיל
 gloria inanes simus neque perficiamus & spiritum
 וואלדווחא נשלם: ולא נהוא סריקא שובחא
 vni vnus & inuidetes vni in vnus et inuidentes
 וואלדווחא נשלם: ולא נהוא סריקא שובחא
 vni vnus & inuidetes vni in vnus et inuidentes

CAP. VI.
 1 FRATRES, & si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis, considerans teipsum, ne & tu teneris.
 2 Alter alterius onera portate: & sic adimplebitis Legem Christi.
 3 Nam si quis existimat se aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit.

6 caput
 קפלאון ו
 ipsi vos in delicto preoccupatur ex vobis homo si fuerit
 וואלדווחא נשלם: ולא נהוא סריקא שובחא
 cauentes & sitis leni in spiritu cum erigite eius qui fuerit
 וואלדווחא נשלם: ולא נהוא סריקא שובחא
 verita alter alterius onus & portate tenentini vos eam
 וואלדווחא נשלם: ולא נהוא סריקא שובחא
 quod sic putat enim homo si Christi Legem adimplebit
 וואלדווחא נשלם: ולא נהוא סריקא שובחא
 decipit animam suam sit non carnem
 וואלדווחא נשלם: ולא נהוא סריקא שובחא

19 φανερα δ' εστιν τα εργα της σαρκος, ατα οτι, μοιχια, πορεια, ακαθαρεια, ασπλαγξια, 20 φθονος, φαρμακεια, εχθρα, διζηλια, θυμους, ερισεις, δολοσποσιν, αμαρτιας
 21 φθονος, φαρμακεια, εχθρα, διζηλια, θυμους, ερισεις, δολοσποσιν, αμαρτιας
 22 ε δε καρπις του πνευματος εστι, αγαπη, χαρις, ειρηνη, μακροθυμια, χρηστοτητα, ελεος, 23 πραος φωνη, εγκρατεια, 24 ει δε τις χεσθη, τω σφραγισθη εν πνευματι, 25 ο ζωωντων πνευματι, πνευματι και πνευματι, 26 μη εναντιον ομιλων, αλλ' αλληλοσπουδων, ομοθυμωσιν.
 1 Αδελφοι, εαν και σφραγισθη ο υμωσιν εν πνευματι, υμεις οι πνευματικοι, οταν οτις τις χεσθη, τω σφραγισθη εν πνευματι, πνευματι και πνευματι, 2 αλληλοσπουδων, ομοθυμωσιν, 3 οτι εδρ' εσται υς ετοιμα, μωσιν οτι, ταυτη φωνησεται.

NOVUM
 TESTAM
 TUM
 A
 V.

& animam suam inter ipsum & tunc probans sic opus suum homo sed
 4 אלא אנש עבדה נהוא בקר והוירין בינויה לנפשה
 onus enim homo omnis in alio & non gloriatio eius erit
 נהוא שובהרה ולי באחרנא: כל נש ניר מוכלא
 ei sermonem qui audit is autem communicet habulabit animæ suæ
 דנפשה נשקול: נשתותף דין הו דשמע מלתא להו
 bonis in omnibus eum qui audire facit
 מן דמשמע לה בכלהין טבתא:

Passionis serie quartæ matutinis
 צפרה דארבעה דהשנה

Mius enim quod seminat id illuditur non Deus erretis ne
 7 לא תשעון אלהי לא מתכחז מרס דורע ניר בר
 corruptionem carne de seminat qui in carne is metet id ipsum hominis
 אנשא הו הו חצר: מן דבכסר זרע מן כסרא חבלא
 metet que in eternum vitas spiritu de seminat qui in spiritu & is metit ipse

הו חצר ומן דברוח זרע מן רווחא היא דלעולם נחצור:
 9 וכר עבדינן דטב לא הות מאנא לן נהוא ניר זכנא
 tempus dum igitur nunc nobis erit molestum neque quo metemus

דנהצור ולי תאמאן לן: השא הכיל ער זכנא
 filios erga & maximè hominem omnè erga bona operemur nobis est
 אית לן נפלויה טבתא לות כל נש ויתראית לות בני
 vobis scripsi scripturas has videre fidei domus

ביתא דהיטנותא: הו אילין כתיבן כתבת לכו
 cogunt illi in carne ut gloriantur qui volunt in manus meis
 באידי: אילין דעבין דנשתכרוון בכסרא הנון אלצין
 persecutione patiuntur nõ Christi per crucem ut tantum ut circumcidemini vos

לכו דתתנזרוון דבלחוד כוקיפה דמשיחא לא נתרדפוון:
 11 אף לא ניר הנון הלין דגורין נטרין נמוסא אלא צבין
 non autem mihi gloriantur vestra ut in carne vestra ut circumcidamini

דתתנזרוון דבכסרבוון דילכוון נשתכרוון: לירין לא
 Christi Iesu Domini nostri in cruce nisi ut gloriet mihi sic

נהוא לי דאשתכרה אלא אן כוקיפה דטרין ישוע משיחא
 mundo sum crucifixus & ego mihi crucifixus mundus per quem

דכרה עלמא זקיף ליאנא זקיף אנא לעלמא:
 14 מיחי אבסטר גלוריארי נסי כרוע דומיני נסטר יסו כרוע מיחי מונדוס כרועיס אבסטר גלוריארי & עגו מונדוס.

4 אלא אנש עבדה נהוא בקר והוירין בינויה לנפשה
 5 אלא אנש עבדה נהוא בקר והוירין בינויה לנפשה
 6 אלא אנש עבדה נהוא בקר והוירין בינויה לנפשה
 7 אלא אנש עבדה נהוא בקר והוירין בינויה לנפשה
 8 אלא אנש עבדה נהוא בקר והוירין בינויה לנפשה
 9 אלא אנש עבדה נהוא בקר והוירין בינויה לנפשה
 10 אלא אנש עבדה נהוא בקר והוירין בינויה לנפשה
 11 אלא אנש עבדה נהוא בקר והוירין בינויה לנפשה
 12 אלא אנש עבדה נהוא בקר והוירין בינויה לנפשה
 13 אלא אנש עבדה נהוא בקר והוירין בינויה לנפשה
 14 אלא אנש עבדה נהוא בקר והוירין בינויה לנפשה

15 In Christo enim Iesu neque circūcisio aliquid valet, neque præputium, sed noua creatura.
 16 Et quicumque hanc regulam secuti fuerint, pax super illos, & misericordia, & super Israel Dei.
 17 De cetero, nemo mihi molestus sit. Ego enim stigmata Domini Iesu in corpore meo porto.
 18 Gratia Domini nostri Iesu Christi cum spiritu vestro, fratres. Amen.

sed præputium neque aliquid est circūcisio enim
 לא נא נד נודתא איתיה מדס ולא עורלותא אלא
 pax perficiunt semitam qui hanc & ijs
 נודתא דתא 16 ואלין דלהנא שבילא שלמין שלמא
 mihi deinceps Dei Israel & super & misericordia super os
 דאעליון ודהנא ועל יסריל דאלהא 17 מכיל לוי
 Iesu Domini nostri stigmata enim ego inijciat non laborem
 עני ענלא לא נרמא אנא ניר כותמתה דמרן ישוע
 Christi Iesu Domini nostri gratia ego porto in corpore meo
 דאעליון ודהנא ועל יסריל דאלהא 18 טיבותה דמרן ישוע משיחא
 amen Fratres mei spiritu est
 כותמתה דמרן ישוע משיחא
 כותמתה דמרן ישוע משיחא
 כותמתה דמרן ישוע משיחא

Roma ab qua scripta est Galatas quæ ad epistolæ suæ

שלמת אנרתא דלורת גלטיא דאתכתבת מן רהומא
 15 οι εδω Χριστω Ιησου οτι ουδε περιτομη η ιεροσυνελευση η βασιλευσιν 16 και ετοιμασθησιν
 ευχρησιστοι, ειρηνη επι αυτους και ησους και ελεησιν Ιησου η λ τω θεου. 17 το λαλοω, κωλυω μου μηδεν επι
 πο' εγω εδω τα σιγματα του κυριου Ιησου οτι ταυ θεωσιν μου βασιλευσιν. 18 η χαρις του κυριου ημωσιν
 μετ' του πνευματου αγιου, αμεληται.

Προς Γαλατας εγραψην απο Ρωμης.
 Ephesios quæ ad Epistola
 אנרתא דלורת אפסטיא
 caput
 קפלאון
 Baptismi
 דמעבורתא

EPISTOLA B. PAULI
 Apostoli ad ephesios.

CAP. I.
 1 PAVLVS Apostolus Iesu Christi per voluntatem Dei, omnibus Sanctis qui sunt Ephesi, & fidelibus in Christo Iesu:
 2 Gratia vobis & pax à Deo Patre nostro, & Domino Iesu Christo.
 3 Benedictus Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi, qui benedixit nos in omni benedictione spirituali, in celestibus, in Christo:
 4 Sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti & immaculati in conspectu eius in charitate.

ijs Dei per voluntatem Christi Iesu Apostolus Paulus
 דאעליון ודהנא ועל יסריל דאלהא אפסטיא
 Christo in Iesu & fidelibus Sanctis in Epheso
 באפסוס קדישא וטיבותא בישוע משיחא
 Iesu Dno nro & à Patre nostro Deo à & gratia vobiscum
 בישוע משיחא אבון וכן מרן ישוע
 Christi Iesu Domini nostri Pater ipseus Deus fit benedictus
 מברך הו אלהא אבוהו דמרן ישוע משיחא
 quemadmodum per Christum in caelis Spiritus benedictus in omni, & benedictione
 sancti ut essemus mundi constitutionem ante ab in eo electi
 דמרן ככל בורכן דרוח בישוע משיחא אפסטיא
 sibi destinavit nos ante & per charitatem coram eo puri
 דמרן ככל בורכן דרוח בישוע משיחא אפסטיא
 דמרן ככל בורכן דרוח בישוע משיחא אפסטיא
 דמרן ככל בורכן דרוח בישוע משיחא אפסטיא

Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Κεφ. Α.
 1 Παυλος αποστολος Ιησου Χριστου ελε θεληματος θεου, εις αγιοις τωσιν και εις Εφεσο, και πασι οι Χριστιανοι
 χαρις υμιν και ειρηνη απο θεου πατρός ημων και κυριου Ιησου Χριστου 3 διλογησασθε τον
 πατηρ του κυριου ημων Ιησου Χριστου, ο διλογησας ημας οι πασι διλογια προθυμακα, ο τωσιν επι
 4 και τωσιν ελεξεσθε ημας οτι αυτησιν ελεσθε κατα ελεος και ονημια, ημωσιν και αμαρτιασιν
 αγραπην.

NOVUM
 TESTAM
 TUM
 A
 IV.